

TYÖNEUVOSTO
Mikonkatu 4, PL 34
00023 Valtioneuvosto
puh. 09-645 593

LAUSUNTO

5.10.2006

Nro 1417-06

8/2006

Lausunnonpyytäjä: Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Työnantaja: X
Vireille: 13.3.2006

Lausuntopyyntö

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa toteutumattoman viikoittaisen vapaan korvaamisesta. Lausuntopyyntö on kysymys siitä, miten työaikalain mukainen viikoittainen vapaa-aika täyttyy keskeytyvässä kolmivuorotyössä. Lausuntopyyntö kohteena oleva työpaikka on puu- ja vanerituotteita valmistava X:n tehdas ja työntekijät kuuluvat Puu- ja erityisalojen liiton sopimusalaa. Työehtosopimuksen mukaan työviikko alkaa maanantaina klo 06.00.

Lausuntopyyntö on esitetty kolme esimerkkitapausta, joista yhdessä viikoittainen vapaa-aika ei ole työnantajan mukaan täyttynyt ja kahdessa muussa se on täyttynyt. Sitä vastoin työntekijäpuolen mukaan kaikissa näissä tapauksissa tulisi työntekijöitä kohdella samalla tavoin, eli heille tulisi maksaa työaikalain mukaan määräytyvä rahakorvaus saamatta jääneestä viikoittaisesta vapaa-ajasta.

- 1) Työntekijä A oli viikolla 37 maanantaipäivän koulutuksessa ja hänelle maksettiin sitä seuranneesta työvuorosta ylityökorvaus. Työnantaja oli vaatinut työntekijää osallistumaan koulutukseen. Viikkolepokorvausta ei maksettu.
- 2) Työntekijä B:n viikkojen 35 ja 36 vaihteeseen sijoittuvaa vapaa-aikaa on käytetty molempien viikkojen viikoittaisen vapaan täyttämiseen. B oli viikon 35 perjantaina aamuvuorossa ja vapaalla lauantaina ja sunnuntaina. Viikon 36 maanantaina hän meni yövuoroon ja työskenteli silloin kahdeksan tuntia, kuten muinakin saman viikon päivinä. Viikolla 35 B sai 80 tunnin pituisen lepoajan ja viikon 36 maanantaina yli 12 tuntia vapaa-aikaa ennen maanantain yövuoron alkua. Viikkolepokorvausta ei maksettu.
- 3) Työntekijä C ei saanut viikolla 36 riittävän pitkää viikoittaista vapaa-aikaa, ja hänelle maksettiin viikkolepokorvaus. Tältä osin osapuolten kesken ei ole erimielisyyttä.

Työnantajan kanta

X toteaa, että sen menettely on kyseisissä tapauksissa perustunut työneuvoston lausunnossa TN 1262-90 esitettyyn kantaan, jonka mukaan kahden viikon taitteeseen sijoittuvan viikoittaisen vapaan enin osa tulee sijoittua sille viikolle, jonka viikoittaisesta vapaa-ajasta on kysymys. Työnantaja on ymmärtänyt asian niin, ettei viikoittaisen vapaan kokonaispituudella ole tässä merkitystä eli onko sen pituus 35 tuntia vai 24 tuntia. Pitkä vapaa-aika voidaan katkaista kahteen osaan, eikä viikkojen vaihteeseen sijoittuvan vapaan välissä tarvitse olla työjaksoa. Työnantaja toteaa, että B:n viikkojen 35 ja 36 vaihteeseen sijoittuva pitkä vapaa on katkaisu kahteen eri osaan, eikä samaa vapaa-aikaa ole käytetty kahden eri viikon viikoittaiseen vapaa-aikaan.

Työnantajan menettely on lisäksi perustunut siihen käsitykseen, että viikoittainen vapaa-aika toteutuu, jos työntekijä ei kyseisenä aikana ole työssä. Koulutus ei ole työaikaa, eikä sitä myöskään viikoittaisen vapaa-ajan toteutumista tarkasteltaessa katsota työajaksi. Koulutusaika ei muutu työajaksi, vaikka työntekijälle on maksettu ylityökorvausta koulutusajan päättymistä seuraavasta työvuorosta esimiehen virheellisen lupauksen perusteella. Työnantaja katsoo menetelleensä työaikalain mukaisesti. Lausuntopyynnössä kuvatuissa tapauksissa eri henkilöillä on erilainen työn ja vapaa-ajan yhdistelmä, joten lain vaatimusten täyttymistä on tarkasteltava erikseen kunkin työntekijän kohdalla.

Perustelut

Työaikalain (605/1996) 31 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan työaika on järjestettävä niin, että työntekijä saa kerran viikossa vähintään 35 tuntia kestävän keskeytymättömän vapaa-ajan, joka on, mikäli mahdollista sijoitettava sunnuntain yhteyteen. Työaikalain 31 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan viikoittainen vapaa-aika voidaan järjestää keskimäärin 35 tunniksi 14 vuorokauden ajanjakson aikana. Vapaa-ajan on kuitenkin oltava vähintään 24 tuntia viikossa.

Lausuntopyynnössä on kysymys kahtena perättäisenä työviikkona annettavan viikoittaisen vapaa-ajan toteuttamisesta työviikkojen vaihteessa (työntekijä B:n asia). Toiseksi lausuntopyynnössä tiedustellaan, voiko työntekijä viikoittaisen vapaan aikana osallistua koulutukseen viikoittaisen vapaa-ajan keskeytymättä (työntekijä A:n asia).

Osapuolilla ei ole erimielisyyttä työntekijä C:lle maksetusta viikkolepokorvauksesta tai sen perusteesta. Tapaustiedoista ei ilmene seikkoja, jotka antaisivat työaikalain kannalta aiheita muuhun arvioon, joten työneuvosto ei käsittele C:n asiaa enemmälti. C:n kohtelulla ei tässä tapauksessa ole esimerkiksi yhdenvertaisuussyistä vaikutusta myöskään toisten työntekijöiden asemaan. Viikoittaisen vapaa-ajan toteutumista on tarkasteltava työntekijäkohtaisesti työaikojen ja vapaa-ajan yksilölliset järjestelyt huomioon ottaen.

1) Viikoittainen vapaa-aika työviikkojen vaihteessa

Työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen soveltaminen

Työntekijä B:lle kahdelta viikolta kuuluva viikoittainen vapaa-aika on annettu lausuntopyynnössä kerrotuin tavoin työviikkojen vaihteessa. Seuraavassa tarkastellaan ensin työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen pääsäännön mukaan, onko työntekijä saanut 35 tunnin viikoittaisen vapaa-ajan

täysimääräisesti kumpanakin viikkona. Sen jälkeen asiaa käsitellään saman momentin 2 virkkeen valossa. Näiden jälkeen tarkastellaan vielä erikseen, onko mainittujen viikkojen vapaa-aika voitu antaa yhtenä yhdistettynä lepojaksena.

Lausuntopyynnössä on kysymys vuoden 2003 viikoista 35 ja 36. Jäljempänä puhutaan yksinkertaisuuden vuoksi viikoista I ja II. Lausuntopyynnössä tarkoitettussa tapauksessa työviikko alkaa työehtosopimuksen mukaan maanantaina, ja vuorokauden lasketaan alkavan kello 06.00.

Työnantaja on menettelynsä tueksi viitannut selvityksessään työneuvoston lausuntoon TN 1260-90. Sen mukaan viikoittainen vapaa-aika voidaan antaa työviikkojen vaihteessa sellaisena yhtäjaksoisena aikana, joka sisältyy osaksi edelliseen ja osaksi jälkimmäiseen työviikkoon. Hallituksen esityksessä työaikalaiksi (HE 34/1996, s. 63) todetaan, että näin voidaan menetellä myös uuden lain mukaan. Työneuvosto katsoi jo lausunnoissaan TN 1048-78 ja TN 1248-89, että sijoitettaessa viikoittainen vapaa-aika sunnuntain yhteyteen voidaan sen 24 tuntia ylittävä osa sijoittaa joko lauantai- tai maanantaivuorokaudelle tai osaksi kummallekin.

Lausunnossa TN 1262-90 kysymys oli siitä, kuinka suuri osuus vanhan työaikalain mukaisesta 30 tunnin viikkolevosta oli sijoitettava asianomaiselle viikolle. Työneuvosto sovelsi asiaan ns. pääasiallisuusperiaatetta ja katsoi, ettei 14 tuntia voitu pitää riittävänä, jotta sitä voitaisiin pitää vapaa-ajan enimpänä osana. Tulkitessaan voimassa olevan työaikalain 31 §:ää työneuvosto katsoi, että 35 tunnin pituisesta viikoittaisesta vapaa-ajasta tulisi 18 tuntia sijoittua sen viikon puolelle, jonka viikoittaisesta vapaa-ajasta on kysymys (TN 1365-00).

Mainituissa lausunnoissa on ollut kysymys yhden viikon viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamisesta osittain seuraavan viikon puolelle. Lausunnoissa ei ole otettu kantaa jälkimmäisen viikon lepoajan sijoittamiseen. Nyt esillä olevassa tapauksessa on sen sijaan kysymys kahdelta viikolta annettavan lepoajan sijoittamisesta työviikkojen vaihteeseen. Tällaista asiaa työneuvosto ei ole aiemmin joutunut tarkastelemaan.

Viikolla I B työskenteli maanantaista perjantaihin aamuvuorossa. Lauantai ja sunnuntai olivat vapaata. Työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen mukaan B:n kuului saada tällä viikolla vähintään 35 tunnin pituinen viikoittainen vapaa-aika. Kun hän on työskennellyt perjantaina aamuvuorossa ja sitä seuraavat lauantai ja sunnuntai ovat olleet vapaita, on selvää, että hän on saanut 35 tunnin mittaisen viikoittaisen vapaa-ajan viikolla I jo sunnuntaihin klo 01.00 mennessä.

Viikolla II B meni maanantaina yövuoroon ja työskenteli kaikkina muinakin viikonpäivinä yövuorossa. Maanantaina ei vuorokauden alusta (klo 06.00) yövuoron alkamishetkeen klo 22.00 jäänyt 35 tuntia, vaan ainoastaan 16 tuntia. Jos pidetään silmällä työaikalain pääsäännön mukaista 35 tunnin viikoittaista vapaa-aikaa, olisi siitä – työneuvoston edellä selostettu käytäntö huomioon ottaen – enin osa eli 18 tuntia tullut sijoittaa viikon II puolelle, jotta vapaa-aika olisi annettu työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen mukaisesti. Näin ei ole tässä tapauksessa käynyt.

Työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeen soveltaminen

Työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeen mukaan viikoittainen vapaa-aika voidaan järjestää keskimäärin 35 tunniksi 14 vuorokauden ajanjakson aikana. Vapaa-ajan tulee momentin 3 virkkeen mukaan kuitenkin olla vähintään 24 tuntia viikossa. Viikoittainen vapaa-aika ei voi säännöksen mukaan kummallakaan viikolla olla lyhyempi kuin 24 tuntia. Jos vapaa-aika on toisella viikolla vähimmäismäärän mukainen 24 tuntia, sen on oltava toisella 14 päivän jaksoon sijoittuvalla viikolla vähintään 46 tuntia. Keskimääräisen viikoittaisen vapaa-ajan on oltava keskeytymätön molemmilla tarkasteluviikoilla, ja se on annettava kummallakin viikolla yhtenäisenä, yhtämittaisena jaksona (TN 1356-99).

Työaikalaisissa tai sen esitöissä ei ole asetettu edellytyksiä keskimääräisen viikoittaisen vapaa-ajan järjestelyn käyttämiselle. Päätös asiasta kuuluu työnantajalle. Järjestely voi olla myös tilapäinen, eikä työnantajan tarvitse erikseen ilmoittaa työntekijöille, että viikoittainen vapaa-aika annetaan keskimääräisenä. Viikoittaista vapaa-aikaa ei tarvitse merkitä työvuoroluetteloon, mutta sen on käytävä välillisesti ilmi työvuoroluettelon säännöllisen työajan alkamis- ja päättymisajankohdista (HE 34/1996, s. 62 ja TN 1356-99).

Lausuntopyynnössä kuvatussa tapauksesta ei käy selvästi ilmi, onko viikoittainen vapaa-aika järjestetty keskimääräiseksi, mutta asiakirjoissa esitetty selvitys viittaa tähän. Tapaustietojen valossa viikoittainen vapaa-aika on voitu työaikalain 31 §:n nojalla antaa B:lle keskimääräisenä.

B on ollut vapaalla viikon I perjantaista klo 14.00 alkaen yhtäjaksoisesti 80 tuntia. Siten on selvää, että hän on saanut työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeessä edellytetyn viikoittaisen vapaa-ajan viikolla I ja myös säännöksen mukaisen kokonaismäärän vapaa-aikaa kaksiviikkoisjaksena. Pohdittavaksi jää kuitenkin, onko B saanut viikolla II laissa edellytetyn pituisen viikoittaisen vapaa-

ajan. Maanantaivuorokautena hänellä oli ennen saapumistaan yövuoroon vapaa-aikaa 16 tuntia (klo 06.00-22.00).

Työaikalain mukaan kaksiviikkoisjakson toisellakin viikolla työntekijälle on annettava vähintään 24 tunnin pituinen viikoittainen vapaa-aika. Laissa säädetään kuitenkin tässä yhteydessä vain viikkoa kohden annettavan vapaa-ajan vähimmäispituudesta, ei nimenomaisesti sen sijoittamisesta. Tästä syystä joudutaan palaamaan edellä jo työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen yhteydessä käsitelyihin, viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamista koskeviin tulkintoihin. Voidaanko myös nyt katsoa, että viikoittainen vapaa-aika voi sijoittua osittain toiselle viikolle kuin sille, jonka viikoittaisesta vapaa-ajasta on kysymys, eli onko työntekijä B:n tapauksessa osa viikon II vapaa-ajasta voitu sijoittaa edellisen viikon puolelle?

Oikeuskirjallisuudessa on lyhyesti sivuttu keskimääräistetyn viikoittaisen vapaa-ajan osan sijoittamista muulle viikolle kuin sille, jonka vapaa-ajasta on kysymys. Teoksessa Työoikeuden pääasiat todetaan, että jos viikoittainen vapaa-aika on yhdellä viikolla 24 tuntia, sen on oltava toisella viikolla yhdenjaksoiset 46 tuntia, "josta tosin vähemmän kuin puolet saadaan antaa vielä seuraavan (tai edellisen) seitsemän vuorokauden jakson puolella" (Tiitinen, Työoikeuden pääasiat, Helsinki 2005, s. 171). Esimerkissä on otettu kantaa vain 46 tunnin mittaisen vapaa-ajan sijoittamiseen eikä siis siihen, voitaisiinko myös 24 tunnin mittainen viikoittainen vapaa-aika sijoittaa osin toisen viikon puolelle.

Työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 ja 2 virkkeissä on viikoittaisen vajaan ajan pituudeksi määritelty tietty tuntimäärä "viikossa". Työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen kohdalla on oikeuskäytännössä ja lain esitöissä hyväksytty se, että viikoittainen vapaa-aika voidaan sijoittaa eri viikoille, kunhan *enin osa* viikoittaisesta vapaa-ajasta on sen viikon puolella, jonka vapaasta on kysymys. Työneuvosto katsoo, ettei työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeestä ole johdettavissa seikkoja, jotka puoltaisivat 1 virkkeestä poikkeavaa tulkintaa. Toisenlainen tulkinta johtaisi siihen nurinkuriiseen lopputulokseen, että vapaa-ajan järjestäminen olisi 2 virkettä sovellettaessa vähemmän joustavaa kuin 1 virkkeen pääsäännön mukaan. Näin kävisi esimerkiksi työntekijä B:n tapauksessa, jos työviikko alkaisi normaaliin tapaan maanantaina kello 00. Työvuoron alkaessa kello 22 viikolle II sijoittuisi enin osa pääsäännön mukaisesta 35 tunnin viikoittaisesta vapaa-ajasta, mutta ei täyttä 24 tunnin vapaa-aikaa. Siten esillä olevassa tapauksessa, kun viikon II maanantaina viikoittaista vapaa-aikaa on ollut 16 tuntia eli yli puolet 24 tunnista, viikoittainen vapaa-aika on järjestetty työaikalain

31 §:n 1 momentin 2 virkkeessä edellytetyn pituiseksi. Tasoittumisviikon I puolelle on näinkin tarkastellen jäänyt vähintään 46 tunnin pituinen vapaa-aika.

Viikoittaisten vapaa-aikojen yhdistäminen

Työaikalain 31 §:ssä ei ole nimenomaisesti säädetty, miten perättäisinä viikkoina annettavat viikoittaiset vapaa-ajat on sijoitettava toisiinsa nähden. Asiaan vaikuttaa kuitenkin se, että pykälän 1 momentin mukaan viikoittainen vapaa-aika on, mikäli mahdollista, sijoitettava sunnuntain yhteyteen.

Lausuntopyyntöissä ei ole erikseen tiedusteltu tämän säännöksen vaikutusta esimerkkitapausten arviointiin. Työneuvosto kuitenkin toteaa, että työntekijä B on saanut tarkasteltavana kaksiviikkoisjaksona viikoittaiseksi vapaa-ajaksi luettavaa vapaa-aikaa vain yhtenä sunnuntaipäivänä. Koko seuraavan viikonlopun hän on asiakirjojen mukaan ollut työssä ja päässyt uudestaan viikoittaiselle vapaalle vasta kolmannen viikon (viikko 37) lopulla.

Työaikalaisissa tai sen esitöissä ei tuoda esille, minkälaisissa tapauksissa viikoittaisen vapaa-ajan katsotaan olevan mahdotonta antaa sunnuntain yhteydessä. Työneuvosto on vuoden 1946 työaikalakia koskevassa lausunnossaan TN 1248-89 katsonut, että asiaa tulee arvioida lähinnä tehtävän työn ja noudatettavan työaikamuodon kannalta yleisesti eikä yksittäistapauksittain tilapäisten työn järjestelytarpeiden perusteella. Voimassa olevassa laissa sunnuntain varaamisesta lepoon on toisaalta säädetty jossakin määrin väljemmin kuin kumotussa työaikalaisissa. Sääntelyn perusteena ovat ensi sijassa muut seikat kuin ajatus siitä, että viikoittaisen vapaa-ajan tulisi toistua tietyllä säännönmukaisuudella työviikkojen välissä.

Esillä olevassa asiassa ei ole mahdollista ottaa lähemmin kantaa yrityksessä teetettyyn sunnuntai-työhön. Työneuvosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että viikoittaisia vapaa-aikoja sijoitettaessa järjestelyn tulee täyttää laissa asetetut edellytykset myös siltä osin kuin viikoittainen vapaa-aika on annettava ensisijaisesti sunnuntain yhteydessä. Muuta työaikalaista johtuvaa estettä lausuntopyyntöissä kuvatulle viikoittaisten vapaa-aikojen yhdistämiselle ei työneuvoston käsityksen mukaan ole.

2) Koulutus ja viikoittainen vapaa-aika

Lausuntopyynnössä tarkoitettu työntekijä A:n asia koskee koulutuksen sijoittamista viikoittaiselle vapaa-ajalle.

Viikoittaisen vapaa-ajan tarkoituksena on turvata työntekijälle yksi riittävän pitkä yhtäjaksoinen vapaa-aika työviikon aikana. Vapaata ei saa keskeyttää sellaisella toiminnalla, joka luetaan työajaksi. Työaikalain 4 §:n mukaan työaika on työntekijän työhön käyttämä aika ja aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä. Työaikalaisissa ei erikseen säädetä koulutuksen ja työajan suhteesta, vaan arviointi tehdään työaikalain 4 §:n perusteella. Työneuvosto on muutamissa lausunnoissaan tarkastellut koulutuksen lukemista työaikaan. Arviointi on tehtävä tapauskohtaisesti, ja siinä otetaan huomioon muun muassa koulutuksen sisältö, tarkoitus, työntekijän osallistumisvelvollisuus, ajankohta ja koulutuksen muut ulkoiset puitteet. Jotta koulutus olisi yleensä työaika, on osallistumisen oltava työnantajan määräämää ja välttämätöntä, jotta työntekijä voisi suoriutua työtehtävistään. Koulutus tulisi järjestää työpaikalla tai muualla työlle ominaisissa olosuhteissa ja koulutuksen tulisi tapahtua työvuoroluetteloon ennalta merkittynä säännöllisenä työaikana. Jos koulutus järjestetään kiinteästi työn lomassa ja yhteydessä ennalta määrätynä työvuoroluettelon mukaisena työaikana, kysymyksessä on lähes poikkeuksetta työajaksi luettava aika (HE 34/1996, s. 39-40).

Mikäli koulutus on ollut työaika edellä kuvatuin tavoin, tätä aikaa ei voida ottaa huomioon viikoittaista vapaa-aikaa laskettaessa. Jos työajaksi luettava koulutus on annettu aikana, joka muutoin olisi viikoittaista vapaa-aikaa, siihen osallistuminen keskeyttää viikoittaisen vapaa-ajan, ja työnantajalle syntyy korvausvelvollisuus.

Se, että työntekijälle maksetaan ylityökorvausta koulutusta seuraavasta työjaksosta, ei tee koulutusajasta työaika, vaan asia on ratkaistava edellä kerrotuin tavoin työaikalain 4 §:n tulkinnalla.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 4 § ja 31 §

Äänestys:

Lausunto (4-3) perustuu puheenjohtaja Saloheimon, jäsenten Kangasperko, Virtanen ja Äimälä mielipiteeseen. Jäsenet Aaltonen ja Ahonen sekä Myyri-Partanen esittivät seuraavan eriävän mielipiteen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Lausuntopyynnössä kysytään kahtena peräkkäisenä työviikkona annettavan viikoittaisen vapaa-ajan toteutumisesta työviikkojen vaihteessa (työntekijä B:n asia).

Lausuntopyynnössä kuvatussa tapauksesta ei käy selvästi ilmi, onko B:n viikoittainen vapaa-aika järjestetty työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeen mukaisesti keskimääräisenä, mutta asiakirjoissa esitetty selvitys viittaa tähän. Tapaustietojen valossa viikoittainen vapaa-aika on voitu työaikalain 31 §:n nojalla antaa B:lle keskimääräisenä.

Lausunnossa tulee tulkita työaikalain 31 § 1 mom. 2 ja 3 virkkeen sisältöä ja sitä, voidaanko 3 virkkeen edellyttämä vähintään 24 tunnin viikoittainen vapaa-aika antaa osin toisen työviikon puolella. Työneuvoston lausuntokäytännössä, oikeuskirjallisuudessa eikä työaikalain esitöissä ole otettu asiaan kantaa.

Työaikalain esitöissä (HE 34/1996) todetaan 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen osalta, että viikoittainen vapaa-aika ”voitaisiin edelleen antaa työviikkojen vaihteessa sellaisena yhtämittäisenä jaksona, joka sisältyy osaksi edelliseen ja osaksi jälkimmäiseen viikkoon.” Hallituksen esityksen perusteluista voidaan päätellä, että viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamista koskevalla kannanotolla on tarkoitettu 31 § 1 momentin 1 virkkeen mukaisen viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamista. Viikoittaisen vapaa-ajan antamiseen työaikalain 31 § 1 momentin 2 virkkeen mukaisessa tasoittumisjärjestelmässä ei tällä lausumalla ole ilmeisesti tarkoitettu ottaa kantaa.

Työaikalain 31 § 1 momentin 3 virkkeen mukaan (V) vapaa-ajan tulee olla vähintään 24 tuntia viikossa.

Kuten edellä on todettu, työaikalain valmistelun yhteydessä katsottiin, että annettaessa 35 tunnin viikoittainen vapaa-aika kerran viikossa, voidaan osa viikoittaisesta vapaa-ajasta sijoittaa myös toisen työviikon puolelle. Työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 ja 3 virkkeen tarkoittamaan viikoittaisen vapaa-ajan järjestelmään liittyy normaalista viikoittaisen vapaa-ajan antamisjärjestelmästä poikkeavia, työnantajan kannalta joustavampia menettelytapoja. Viikoittaisen vapaa-ajan tasoittumisjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön työnantajan päätöksellä, siitä ei tarvitse ennakkoon ilmoittaa eikä sitä tarvitse sisällyttää työvuorojärjestelmään ja työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 ja 3 virkkeen mukaista järjestelmää voidaan käyttää myös tilapäisesti. Näin ollen viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamisen osalta ei ole olemassa samanlaista tarvetta ulottaa viikoittainen vapaa-aika myös toisen työviikon puolelle kuin työaikalain 31 §:n 1 momentin 1 virkkeen mukaisessa viikoittaisen vapaa-ajan järjestelmässä.

Mikäli kyseessä on työaikalain 31 § 1 momentin 2 ja 3 virkkeen mukainen viikoittainen vapaa-aika, tulee viikoittainen vapaa-aika antaa lainkohdan sanamuodon mukaisesti siten, että vähintään 24 tuntia viikkolevosta tulee sijoittaa kokonaan sen työviikon osalle, jonka viikoittaisesta vapaa-ajasta on kysymys.

Työaikalain viikoittaista vapaa-aikaa koskeva sääntely perustuu työaikadirektiivin (93/104/EY) 5 artiklan ja 16 artiklan 1-kohdan säännöksiin. Viimeksi mainittu artikla mahdollistaa viikoittaisen vapaa-ajan antamisen keskimääräisenä tasoittumisjakson puitteissa. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat määrätä viikoittaisen vapaa-ajan soveltamiseksi tasoittumisjakson, joka ei ylitä 14 päivää. Työaikadirektiivin 16 artiklan 1-kohdassa ei määrätä tarkemmin viikoittaisen vapaa-ajan sijoittamisesta tässä tilanteessa. Sen sijaan työaikadirektiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava

toimenpiteet, joilla taataan jokaiselle työntekijälle jokaista seitsemän päivän jaksoa kohden vähintään 24 tunnin keskeytymätön lepojakso. Työaikalain 5 artiklan sanamuoto tukee tulkintaa, jonka mukaan viikoittaista vapaa-aikaa ei ainakaan siltä osin kuin on kyse 24 tunnin lepojaksosta voi sijoittaa toisen viikon puolelle.

Työaikalain 31 § 1 momentin 2 virkettä tulee tulkita siten, että annettaessa viikoittainen vapaa-aika 14 vuorokauden ajanjaksossa keskimääräisenä, tulee kummankin työviikon viikoittaisesta vapaa-ajasta vähintään 24 tuntia sijoittaa ko. työviikolle. Tästä 24 tunnin vapaa-ajasta ei edes osaa voida sijoittaa toisen viikon puolelle.

B on ollut vapaalla viikon 35 perjantaista klo 14.00 lukien yhtäjaksoisesti 80 tuntia. Siten hän on saanut työaikalain 31 §:n 1 momentin 2 virkkeessä edellytetyn viikoittaisen vapaa-ajan viikolla 35 ja myös säännöksen mukaisen kokonaismäärän vapaa-aikaa kaksiviikkoisjaksona. Viikolla 36 B on kuitenkin saanut maanantaivuorokautena ennen saapumistaan yövuoroon vapaa-aikaa ainoastaan 16 tuntia (klo 06.00-22.00) eli alle työaikalain edellyttämän 24 tunnin vähimmäisvapaa-ajan.

Viikolla 36 B:n vapaa-aika ei ole ollut 24 tuntia eikä hän siten ole saanut työaikalain mukaista viikoittaista vapaa-aikaa. Viikon 36 osalta B:llä on oikeus työaikalain 32 §:n mukaiseen korvaukseen.

Juri Aaltonen
jäsen

Päivi Ahonen
jäsen

Kaarina Myyri-Partanen
jäsen